

การพัฒนาวิทยาการสอนสังคมศึกษา

Science Development for Teaching Social Studies

ณทิพรดา ไชยศิลป์

Natiprada Chaisin

สาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Program in Teaching Social Studies,

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

E-mail: natiprada.ch@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบัน ส่งผลต่อการเลื่อนเปิดสถานศึกษา และเกิดการแพร่หลายของแนวทางการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสารสนเทศขึ้น อย่างมากมาย ดังนั้น ครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนต่างก็มีการปรับตัวและเตรียม ทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่อย่างทันท่วงที พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่ แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ทักษะในการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือ ระบบปฏิบัติการรูปแบบต่างๆ ที่อาศัยการบริหารจัดการห้องเรียน ซึ่งแตกต่างไปจากห้องเรียนปกติใน โรงเรียนนั้น ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของครูที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็น แผนการสอน สื่อการสอน และการจัดการห้องเรียนผ่านเครือข่ายออนไลน์ คือ “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย การ เตรียมการ และการฝึกฝนทักษะของครูไม่ว่าจะพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร และการถ่ายทอด การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งความกระตือรือร้นในการบริหารจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เรียนรู้ และประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ให้ได้มากที่สุดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ครู ส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนโดยก้าวข้ามข้อจำกัดเรื่องสถานที่และอุปสรรคต่างๆ ได้ในที่สุด

คำสำคัญ: การศึกษา, สังคมศึกษา, โควิด-19, การจัดการเรียนรู้, การพัฒนา.

Abstract

By the crisis of Corona-19 deseeds up to nowadays as impact for studies institutes have to postponed then spreading to more area. So that, learning management should be manage by online internet and more multi Medias. Therefore, teachers who work for giving knowledge to learners should be improve themselves according to situation and sustainable for chance. So, any skill as manages for learners by using internet or any performance by class room management as different from regular class room. Skills for knowledge learning and then for management all though lesion plan media and then preparing class room by online network also. So that, “Good knowledge” for all event though political economic social and then educational. Preparing and practice skill for teachers concern

with technology communication and good consulting by active for administration. There were been good factor for learning management and can be evaluation as suitable with the most all situation for teachers. They can support process and good quality for learners by without any obstacles as all.

Key words: Education, Social Studies, Coiv-19, Management, Development.

ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่

1. เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (Unlimited Information Society)
2. เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (Learning-Based Society)
3. เป็นสังคมแบบย่อส่วน (Condensed Society)

การเรียนการสอนแนวใหม่

เป็นการนำแนวคิด วิธีการ กระบวนการหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมเหล่านั้น และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย (มนสิข สติธรรมบุรณ์, 2558)

การพัฒนาวิทยาการ สอนสังคมศึกษา

คือ การสอนแบบทันสมัยและเทคนิควิธีสอนแนวใหม่

การถ่ายทอดความรู้สำหรับผู้เรียนยุคใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหมายและน่าสนใจให้กับนักเรียน พวกเขาควรได้รับอนุญาตในการสร้าง พัฒนา และประยุกต์ใช้ความรู้หรือทักษะเพิ่มเติม

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different)
2. ความพร้อม (Readiness)
3. การใช้เวลาเพื่อการศึกษา
4. ประสิทธิภาพในการเรียน เช่น

- นวัตกรรมการสอนแบบใหม่ๆ

- ห้องเรียนออนไลน์

- การอ่านและการเขียน Weblog

- Google Classroom

- คลังสมองของครูไทย <http://www.thinkttt.com>.

- DLIT <http://www.dlit.ac.th/index.php>.

- เว็บไซต์ให้บริการสร้างสื่อการศึกษา

- อื่นๆ เช่น 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) 2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) 3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี 4. รูปแบบ

การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experimental Instruction) 5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integration) 6. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking Skills) 7. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study) 8. การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ Backward Design 9. การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based Learning) 10. การสอนตามทฤษฎีพุทปัญญา 11. ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) 12. การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (PROJECT-BASED LEARNING) 13. การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน PROBLEM-BASED LEARNING

ในโลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) ทุกประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนการพัฒนาภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ มิติของสังคม สิ่งที่น่าประหลาดใจมาให้เห็นอย่างเด่นชัดคือ จะทำอะไรหรือจะมีวิธีการใดที่จะทำให้สภาพการณ์ของประเทศตนเอง “มีความเป็นเลิศ” ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย เพราะการจัดการศึกษาในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ความสลับซับซ้อนของสังคมมีมากขึ้นตามลำดับองค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างถูก “ผลิต” ขึ้นมาใหม่ หรือบางครั้งก็นำความรู้เดิมมาผลิตซ้ำ (reproduction) บนฐานของการเปลี่ยนแปลง แต่อย่างไรก็ตามถือได้ว่ามี “การต่อยอด” ในความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์ความรู้/ข้อความรู้ต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยแห่งชาติที่ดังาม คือ การมีการศึกษาและการเรียนรู้ในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองทั้งในด้านความสามารถในการรับรู้และผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม การศึกษาเป็นความเคลื่อนไหวทางสังคมและมวลประชาชนที่จะช่วยกันผลักดันให้รัฐชาติมีความเจริญงอกงามและทันสมัยในทุกมิติ กล่าวตามความเป็นจริงอำนาจทางการศึกษาก็คืออำนาจของประชาชนในชาติด้วยเช่นกัน เพราะการศึกษาเป็นผลสะท้อนของความต้องการของคนในรัฐชาติที่จะต้องมียุทธศาสตร์ “สองมือ สติปัญญา และปฏิภาณ” การศึกษาเป็นกระบวนการที่ได้ชื่อว่าเป็นการสั่งสอน ไม่ใช่เป็นสภาพแวดล้อมที่กำหนดตาม “ความคิดเห็น” ของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากเป็นความร่วมมือในการที่จะยึดมั่นให้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมต่างหาก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าขณะนี้ มีเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าก้าวไกลไปในลักษณะรูปแบบใดบ้างทั้งทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีใหม่ๆ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้เทคโนโลยี มาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของตนเองและงานแนวการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดในการปฏิรูปต้องแตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมกล่าวคือ

1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิดโดยฝึกการคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล การเฝ้าหาความรู้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

2) จัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้าหาความรู้ทุกๆ ด้านที่ผู้เรียนต้องการ เช่น สื่อมวลชนทุกแขนง เครื่องคอมพิวเตอร์ ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และหน่วยงานต่างๆ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างกว้างขวาง

3) จัดกิจกรรมทั้งใน และนอกหลักสูตร โดยให้ผู้ทำกิจกรรมที่ต้องเรียนในห้องเรียนให้เสร็จสิ้น และให้แบ่งเวลาทำกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเสริมประสบการณ์ทางสังคม

4) ปรับกระบวนการเรียนการสอน และเทคนิคการสอนของครูให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาเน้นให้ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และชี้แนะให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้า คิดและตัดสินใจ ด้วยตนเองขณะเดียวกันครูต้องเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้วย ซึ่งต้องปลูกฝังทั้งในชั่วโมงเรียน และกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ (เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง, 2555)

ลักษณะของสังคมโลกยุคใหม่

1. เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสาร (Unlimited Information Society) เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน องค์กรมากยิ่งขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตลอดจนสารสนเทศมีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญ การไร้ขีดจำกัดของข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

2. เป็นสังคมฐานการเรียนรู้ (Learning-Based Society) โลกหลังยุคใหม่ถือว่าเป็นยุคที่มีการขับเคลื่อนด้วยสื่อทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านความรู้ต่างๆ (Innovative knowledge) ผู้คนในยุคนี้มีการได้อิงแอบและสัมผัสกับข้อมูลมากมายยิ่งขึ้น และเป็นผลที่ทำให้ผู้คนสามารถนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น อนึ่ง ลักษณะของสังคมยุคนี้จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงแบบฉับไว จนบางครั้งทำให้เกิดสภาพสังคมที่ตื่นตระหนก (Awaken Society) ได้

3. เป็นสังคมแบบย่อส่วน (Condensed Society) ด้วยความเป็นโลกาภิวัตน์อริยะ อิทธิพลของการสื่อสารที่ก้าวไกลทั้งระบบดาวเทียม ระบบดิจิทัล และระบบอื่นๆ อีก ทำให้โลกมีสภาพที่แคบลง การไหลบ่าและการผสมรวมของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วและกลมกลืน นอกจากนี้ การไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารมีช่องทางหลากหลายยิ่งขึ้น มีลักษณะทั่วถึงกันอย่างไร้ทิศทาง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยง (Interconnectedness) ประเทศต่างๆ ในโลกมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมในยุคที่ผ่านมา เช่น มีผลิตภัณฑ์ (products) ที่สามารถส่งถึงกันและสามารถใช้ได้ในเวลาเดียวกัน มีความรวดเร็วในการขนส่งที่สะดวกสบาย ในทางตรงกันข้าม สิ่งที่น่าเป็นห่วงของสังคมยุคนี้ประการหนึ่ง คือ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งสามารถส่งถึงกันได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน

อนาคตทางการศึกษาของชาติ

ในเรื่องนี้ได้ให้นักคิดนักเขียนหลายสำนักที่พยายามผลักดันการศึกษาให้เน้นความเป็นอัตลักษณ์ไทย (Thainess) มากยิ่งขึ้น จนลืมนึกถึงสภาวะการณ์ของโลก (Global Phenomena) ที่มีการปรับเปลี่ยนด้วยกระแสของการพัฒนา คนในรัฐชาติต้องยอมรับว่าอนาคตทางการศึกษามีผลกระทบมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีผลมาจากการที่เราไม่ได้มองภาพอนาคตไว้อย่างล่วงหน้า ซึ่งหมายถึงการขาดการวางแผนที่ดี การบริหารจัดการที่รอบคอบ ฉะนั้น การศึกษาของชาติที่ผ่านมาจึงมีลักษณะที่แก่ “ปัญหาเฉพาะหน้า” เท่านั้น อนาคตทางการศึกษาของชาติที่ควรตระหนักและใส่ใจนั้น ต้องดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาจำเป็นต้องศึกษาถึงบริบทของสังคมในอนาคตทุกมิติ (Future Oriented) เพราะจะสามารถเลือกและคัดสรรแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมและที่สำคัญกลมกลืนกับสภาพสังคมได้เป็นอย่างดี

2. อย่าให้ระบบการศึกษา “เกาะติด/ยึดติด” อดีตจนถึงปัจจุบันจนเกินไป (Over concerns) จนกลายเป็นเครื่องบั่นทอนการพัฒนาที่ก้าวหน้าของรัฐบาล อนาคตทางการศึกษาของชาติต้องมองดูการจัดการศึกษาของต่างประเทศที่ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการใช้ทักษะชีวิต/ทักษะทางสังคม

ได้ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องนำมาดัดแปลงและต่อยอดได้เป็นอย่างดี แต่ไม่ได้หมายความว่า “ลอกของเขา” มาทั้งหมด มิฉะนั้นจะถูกตราบาป (Label) ตกเป็นอาณานิคมทางความคิดของชาติอื่นได้

3. อนาคตทางการศึกษาต้องสร้างสังคมที่จากเดิมเป็นสังคมไมตรีสัมพันธ์ (Affiliate Society) ให้เป็นสังคมสัมบูรณ์สัมพันธ์ (Absolute Society) กล่าวคือการศึกษาต้องนำพาให้สังคมไทยนิยมความถูกต้อง เคารพในความถูกต้อง ความเป็นเอกศักดิ์ของแต่ละบุคคล เชื่อในความสามารถที่แตกต่างกัน ตลอดจนจนกระทั่งถึง “การลดหลั่น” ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4. อนาคตทางการศึกษาของประเทศไทยที่ควรใส่ใจอีกประการหนึ่ง คือ ระบบการบริหารจัดการที่ต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ที่ผ่านมามีส่วนมากจะเห็นเพียงแค่เป็น “วาทกรรมอำพราง” มีการกระจายการปฏิบัติ (Action) ที่เน้นผลแห่งการกระทำสู่การพัฒนาแบบองค์รวม กล่าวคือ มีทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจนและที่สำคัญสามารถตรวจสอบได้ อนึ่ง การบริหารจัดการต้องมีการเน้นหลักคุณธรรมและความถูกต้อง (Morality and Rightness) การศึกษาที่ดีต้องสอนให้ผู้เรียนเป็น “คนลักษณะ 360 องศา” คือ มองให้รอบคอบและครอบคลุมทุกมิติทั้งสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่ สิ่งที่เป็นบทเรียนในอดีต และสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

5. อนาคตทางการศึกษาของประเทศต้องสร้างและให้โอกาสทางการเรียนรู้ให้กับทุกคนในรัฐชาติที่มีสัญชาติไทย (Thai Nationality) โดยเฉพาะการออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ (Compulsory Education) “แบบฟรีทั้งหมด” ในทุกองศาที่รัฐต้อง (Must) สามารถดำเนินการได้แบบอารยประเทศ อนาคตทางการศึกษาของชาติมิใช่สิ่งที่เพ้อฝันแต่ประการใด หากรัฐมีความมุ่งมั่น แกร่งกล้า (Courage) และมีศรัทธาอันดีงาม ก็คงไม่ไกลเกินความจริงที่คนของชาติทั้งประเทศจะได้เป็นที่มั่งคั่ง “หุดาสว่าง” เพื่อความเข้าใจในโลกและรัฐที่ถูกต้อง

การศึกษาไทย : ควรทำอย่างไรในโลกหลังยุคใหม่

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งรัฐชาติที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นไม่แพ้ชาติใดในโลกนี้ ถึงแม้บางครั้งจะมีเหตุการณ์ทางการเมืองบ้างก็ตาม แต่สิ่งนี้คืออีกหนึ่งเส้นทางของการพัฒนาประเทศที่รัฐชาติที่พยายามทำให้เกิด “ความหมายที่ดี” (The meaningfulness) ต่อสังคมของตนเองและสังคมโลก เพื่อการ “กระทำ” (Action) อีกแบบหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามในสมัยโลกหลังยุคใหม่นี้การศึกษาไทยควรมีวิชาชีพทางการศึกษา (A Dialectic Approach) ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะคนในท้องถิ่นชนบท มีการเพิ่มระยะเวลาการศึกษาเพื่อประชาชน รัฐต้องให้มีการขยายช่วงระยะเวลาที่ยาวออกไปของการศึกษาภาคบังคับ (Compulsory Education) สิ่งหนึ่งที่รัฐต้องทำ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นโดยการลดทอนเวลาในสถานศึกษา แต่เพิ่มคุณค่าในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น แต่ถึงอย่างไรผู้สอนต้องเป็นบุคคลที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นตามสถานการณ์ขอความรู้ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. เนื้อหาของทุกกระบวนวิชาควรจัดการศึกษาแบบ “ความคิดรวบยอดเป็นฐาน (Conceptual-Based)” มากกว่า “เนื้อหาเป็นหลัก (Contents-Based)” ต้องฝึกผู้เรียนให้มีฐานคิด/คติที่เป็นกรอบและความคิดรวบยอดแต่มีใช้สอนให้คิดนอกกรอบแบบไร้ทิศทางกล่าวคือ ต้องให้ผู้เรียนมีความคิดที่แตกฉาน มีใช้แตกต้นกับข้อความรู้ใหม่ที่เกิดจากการพัฒนา เนื้อหาในทุกกระบวนวิชาต้องสามารถเป็นองค์ความรู้/ข้อความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้ เนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียนนั้นต้องมีการจัด

วางให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นด้วย แต่มีใช้การสร้าง “วาทกรรมอำพราง” ในหลักสูตรท้องถิ่นแต่อย่างใด

3. การศึกษาไทยในยุคนี้ต้องมีการผนวกรวมบูรณาการศาสตร์และศิลป์เข้าให้เป็นเนื้อเดียวกันอย่างถ่องแท้ กล่าวคือมีศาสตร์สาขาที่หลากหลาย โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาติ ความสำเร็จของสังคมโลกมนุษยชาติบนพื้นฐานของความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน เป็นต้น

4. การศึกษาไทยต้องให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทบทวนวิชา โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางปัญญา (Intellectual Technology) ของผู้สอนที่จะต้องถ่ายทอดสู่ผู้เรียน ผู้เขียนเชื่อว่า “ถ้าครูเก่ง ผู้เรียนเก่ง” แต่ในทางกลับกันบริบทของการจัดการเรียนรู้และในมโนทัศน์ความรู้ปัจจุบันอาจพบสภาพ “ผู้สอนรู้น้อยกว่าผู้เรียน” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ทับซ้อนอย่างเห็นได้ชัดในหลายสถาบันทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งที่มีการหยิบยกวาทกรรมเชิงการเรียนรู้มาเป็นบทตั้ง (Thesis) “ฝึกให้ผู้เรียนนำเสนอ” โดยผู้สอนไม่ได้เตรียมตัวสอนหรือถ่ายทอดความรู้ เอาผลงานของผู้เรียนมาใช้และใช้เทคโนโลยีทางอำนาจที่มากกว่า ด้วยเหตุนี้จึงอยากได้ผู้สอนต้องตระหนักถึงการค้นคว้า แสวงหาความรู้ที่ใหม่และทันสมัยอยู่เสมอ มีใช้อย่างเหมาะสมกับฐานคติเดิมที่มีมาช้านาน โดยปราศจากการคล้ยกรรมความคิดของตนเองให้ใหม่เลย

5. การศึกษาไทยต้องยกมาตรฐานของตนเองสู่มาตรฐานที่ต่างชาติยอมรับได้ กล่าวคือไม่ต้องคาดหวังถึง World Class ให้เหมือนกับประเทศที่มีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ดีและมีมายาวนาน แต่อยากให้เห็นมาพิจารณาไตร่ตรองถึงมาตรฐานทางด้านเนื้อหา มาตรฐานทางด้านวิชาการที่ผู้เรียนมีความลุ่มลึกในเนื้อหาวิชาที่ตนเองเลือกเรียน หรือการสร้างมาตรฐานใหม่ที่ผู้เขียนสามารถมีความสุขในการเรียนรู้ในแต่ละวัน (Total Learning Happiness) สิ่งนี้ก็คือว่าเข้าถึงแก่นแกนของการศึกษาที่แท้จริง และสามารถเรียกได้ว่า มาตรฐานการศึกษาที่ควรเป็นและชัดเจนยิ่งขึ้น

6. การศึกษาไทยต้องมีการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะทุกองค์กรจะต้องหันมาให้ทุกคนได้เกิดสภาวะในจิตใจที่ต้องเข้าถึงการเรียนในทุกๆ ระบบอย่างลงตัวมิใช่ปล่อยให้ป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือความรับผิดชอบแบบ “จอมปลอม”

7. ท้ายสุดการศึกษาไทยต้องสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการทางด้านสังคมและทางด้านเศรษฐกิจได้ ด้วยสภาพที่มีการแข่งขันที่รุนแรงทั้งการผลิตสินค้าและบริการ ฉะนั้น การศึกษาไทยต้องก้าวไปสู่ความเป็นพลวัตให้ได้ (Dynamic Change) ความรู้ที่ต้องป้อนให้แก่ผู้เรียน คือสถานการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของสังคมโลก ฝึกให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงเหตุการณ์ต่างๆ และหาวิธีวิทยาในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องตลอดจนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นพลโลกที่แท้จริง

ปัญญาของชาติ : Thailand Model

ปัญญาของชาติหรือคนของชาติ ถือว่าเป็นพลังคุณค่าที่จะช่วยสร้างฐานรากของการพัฒนาชาติได้ในบริบทที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ปัญญาของชาติควรมีลักษณะอย่างน้อยดังนี้

1. **Technology** คนของชาติจะต้องมีการเรียนรู้เทคโนโลยีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) แต่อย่างไรก็ตามต้องมีการผนวกรวมกับเทคโนโลยีร่วมสมัย (Contemporary Technology) รวมทั้งเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในรัฐที่ส่วนมากประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมด้วย

2. Hospitality ความโอบอ้อมอารี ที่ทุกคนในชาติจะเพิกเฉยไม่ได้ ด้วยความแก่งแย่งทางสังคมมีมากขึ้น รวมทั้งการขยายตัวของสังคมเมืองสู่สังคมชนบทที่รวดเร็ว การแผ่ขยายของความเห็นแก่ตัวของผู้คนทวีคูณมากขึ้น จึงทำให้ภาพของผู้คนที่มีความโอบอ้อมอารีค่อนข้างลดลง ฉะนั้น ทุกภาคส่วนทั้งรัฐ เอกชน และองค์กรอิสระต้องช่วยกัน “พยุ” สังคมไทยให้กลับมาเหมือนเดิม ทุกภาคส่วนต้องมีการเข้าถึงการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันมากขึ้น ปัญหาของชาติจะต้องถูกขัดเกลาให้เป็นผู้ที่มึนจิตใจที่สมานฉันท์และแบ่งปัน (Harmony and Sharing)

3. Academic Pursuit ปัญหาของชาติจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ที่ชัดเจนในสาขาหรือในศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาเล่าเรียนมา เกษตรกรก็ต้องได้รับการสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์แห่งวิชาชีพของตนเอง ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ในสาขาอาชีพอื่นๆ ก็ต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่ที่ผ่านมา ผู้คนในชาติส่วนมากมีความรู้แบบกระจุกกระจายจึงเข้าข่ายที่เรียกว่า “รู้กว้างแต่ไม่ลึก” สุดท้ายขาดความเชี่ยวชาญ หายนะต่างๆ จึงตามมา

4. Internationalization คนไทยหรือปัญหาของชาติจะต้องก้าวไปให้ทันกับสภาวะที่ทันสมัย (Modernity) ตลอดจนการได้รับการเรียนรู้สังคมที่แตกต่างทั้งใกล้และไกลมากขึ้น ซึ่งรัฐอาจจะมี การบรรจุวิชา International Education หรือ Peace Education หรือกระบวนการวิชาพหุวัฒนธรรมลงไป ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

5. Localism คนไทยหรือปัญหาของชาติ ต้องสร้างความสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคนในภูมิภาค ประชาคมอาเซียนให้มากขึ้นกว่านี้ อะไรที่สามารถจะเป็นศูนย์กลางในการทำประโยชน์เพื่อคนส่วนรวมได้ ต้องเสนอตนเองเพื่อดำเนินการกระทำ และต้องพยายามให้คนในชาติมีความรู้สึกรักในภราดรภาพแห่งภูมิภาคเดียวกันเห็นความแตกต่างที่หลายหลากเป็นข้อดีของการพัฒนาร่วมกัน (Advantage of the Co-development)

6. Accountability on Ethics ความโปร่งใสในจริยธรรมและสามารถตรวจสอบได้ ปัญหาของชาตินั้นต้องเป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ติงามถูกต้องตามครรลอง และเป็นบุคคลที่ทำงานด้วยความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง ปราศจากการประจบเจ้านายในงาน มีความสามารถในการทำงาน เป็นทีมได้เป็นอย่างดีรวมทั้งจะต้องมีภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาในมิติที่ติงามและผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร

7. Nationalism คนไทยหรือปัญหาของชาติ ต้องมีความภาคภูมิใจในชาตินิยมมากขึ้นกว่าเดิม การชื่นชมและชื่นชอบวัฒนธรรมอื่นเป็นสิ่งที่ติงาม แต่ถ้าปราศจากการส่งเสริมให้รักสิ่งที่ติงามของตนเอง ก็จะทำให้ชาติ “ผุ่ร่อน” (Decay) และเสื่อมลงไปได้ง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนปัญญาของชาติต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตให้ความรักและศรัทธาในบรรพบุรุษที่ได้ “สร้างบ้านแปงเมือง” จนมีความเป็นปึกแผ่นมาได้ถึงปัจจุบันนี้ด้วย

8. Democracy คนไทยหรือปัญหาของชาติ ต้องมีความเข้าใจถึงแก่นแกนในฐานคติของระบอบประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ ตลอดจนมีการพัฒนาคุณค่าการปกครองในอุดมคติที่ติงามต่อระบอบที่เห็นคุณค่าของเสียงส่วนน้อยที่สามารถนำมาพิจารณาเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาที่ดีได้ในอนาคต นอกจากนี้ คนในชาติต้องรู้ถึงหลักการและแนวปฏิบัติที่ถูกต้องบนพื้นฐานทาง “จริยธรรมประชาธิปไตย (Democratic Morality)” เพื่อก้าวไปสู่สภาวะประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (Democracy Sustainability) (ธงชัย สมบูรณ์, [ออนไลน์])

บทสรุป

การศึกษาไทยในโลกหลังยุคใหม่นี้ การศึกษาต้องฝึกผู้เรียนให้เข้าใจถึงความเป็นมนุษยชาติ (Humanism in Education) และต้องสามารถพัฒนาจิตสำนึกของผู้เรียนในการค้นคว้าหาความรู้ ตลอดเวลารวมทั้งต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเสาะหาความรู้เพื่อบูรณาการศาสตร์ (A Search for Integration) มีความสามารถในการหยั่งรู้ว่สิ่งไหนต้องทำ สิ่งไหนควรทำ และทำอะไรให้กับรัฐชาติ ได้บ้าง (Education for a capacity of discernment) รวมทั้งต้องฝึกให้เด็กไทยมีฐานคติการพัฒนาด้านจิตวิญญาณทางวิทยาศาสตร์ (To Develop Scientific Spirit) ถ้าการศึกษาไทยสามารถทำได้เพียงแค่นี้ กล่าวมานี้ คงจะเป็นสายธาราอีกหนึ่งสายที่ทำให้เด็กไทยสามารถยืนอยู่ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างมีความสุข และที่สำคัญสามารถดำรงไว้ซึ่งลักษณะไทยไว้ได้อย่างงดงามจะเห็นได้ว่าการศึกษาของ รัฐชาติที่ผ่านมาเป็นการปะทะผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียมากกว่าจุดแห่งการพัฒนาที่ล้มเหลวจึง เกิดขึ้นให้เห็นอยู่เรื่อยๆ ฉะนั้น อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติที่ต้องเป็นการให้ประชาชนหรือ ผู้คนในชาติได้เข้าถึงความรู้ที่ถูกต้องและวิถีชีวิตที่ดีงาม การศึกษาและปัญญาของชาติต้องเป็นจิตสำนึก เดียวกันในทิศทางที่สะท้อนการดำรงอยู่ของสังคมได้

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติจะต้องดำเนินไป “เพื่อการศึกษาเอง เพื่อประชาชน และเพื่อรัฐชาติ (For Education itself, For People and For the Nation)” คงจะเป็น คำตอบที่ชัดเจนในความหมายของมันอยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้น อนาคตทางการศึกษาของชาติต้องมีความ สถาพรและยั่งยืนอย่างแน่นอน

บรรณานุกรม

- กนก จันทรทอง. (2565). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*. (2560), 28(2): 227-241.
- เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง. (2555). *การพัฒนาสื่อวัตกรรมการศึกษาเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊ค.
- คลังสมองของครูไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thinkttt.com> [25 มิถุนายน 2565].
- ธงชัย สมบูรณ์. มติชนออนไลน์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.matichon.co.th/> [25 มิถุนายน 2565].
- มนสิข สิทธิสมบูรณ์. *การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://office.nu.ac.th/edu_teach/ASS/Download/vchk-การพัฒนานวัตกรรม-มนสิข.pdf [25 มิถุนายน 2565].
- DLIT. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.dlit.ac.th/index.php> [25 มิถุนายน 2565].